

Tribuna & Opinió

8 de març, empobriment i vaga feminista

Rafael Borràs
Analista sociolaboral

Estem a tocar un 8 de març que, sens dubte, serà especial. Ho serà perquè, a més dels actes commemoratius i reivindicatius habituals, el moviment feminista i sindical ha convocat per a aquest Dia Internacional de la

Dona una jornada de vaga (completa o parcial). Per fi, una altra vegada, el 8 de març de 2018 serà menys el dia de la dona en genèric, i, per contra, serà més el dia de les dones treballadores, ho siguin del treball mercantilitzat, és a dir, el que coneixem com a remunerat; o al marge del mercat, com, posem per cas, els treballs de cures o de la llar, extraordinàriament feminitzats, no remunerats –ni reconeguts socialment–, i imprescindibles per a la humanitat. No debades, els éssers humans necessitem ser cui-

dats quan naixem i creixem, en períodes de la nostra vida adulta i en la fase més o menys propera a la mort.

Hi ha una pluralitat de manifestos cridant a la participació en aquesta vaga feminista en els quals s'enumeren els motius que, veritablement, sobren a balquena. Van des de les qüestions estrictament laborals (diferència salarial de gènere, precarietat especialment feminitzada, etc) o la reivindicació de visibilitzar i acabar amb els 'altres treballs' de les dones als quals abans he fet referència, passant pel rebuig radical a la violència masclista, la denúncia de la insuficiència de mesures per a la protecció de les víctimes d'aquesta violència, fins al rebuig d'unes polítiques d'igualtat insuficients del Govern d'Espanya. Però vull donar algunes dades de casa nostra que justifiquen que en més d'un d'aquests manifestos es denunciï «que ser dona sigui la principal causa de pobresa».

«Un 35,5 % de dones no té capacitat per afrontar despeses imprevistes mentre que els homes afectats per aquesta situació és del 29,8 %»

Dit en altres paraules, a les Illes Balears podem dir que «l'empobriment té cara de dona» perquè la pobresa és un àmbit en el qual també existeix una important bretxa de gènere. Vegem les últimes dades disponibles (2016) de l'Enquesta de Condicions de Vida (ECV) de l'INE: La taxa de pobresa de les dones (19,6 %) és un 1,6 % superior a la dels homes (18 %); però el que és més important és que la taxa AROPE és d'un 19,9 % pels homes, mentre que la de les dones s'enfila fins a un 22,5 %. Hi ha una bretxa de gènere d'un 2,6 % quant a risc de pobresa i/o exclusió social. AROPE és l'acrònim d'At Risk of Poverty and/or Exclusion i és l'indicador de l'oficina estadística de la UE (Eurostat) que, a més de mesurar el percentatge de població que no aconsegueix una renda igual o superior al llindar de pobresa (8.209 €/anuals), sintetitza altres indicadors, com les carències

materials severes o la poca intensitat (precarietat laboral i insuficiència salarial) en el treball remunerat.

Per no abusar amb un excés de dades, diguem, finalment, que les dones són les més afectades per la majoria dels tipus de carències materials de les quals l'ECV ens informa. Especialment significatiu és que un 35,5 % de dones no té capacitat per afrontar despeses imprevistes (és a dir, viuen amb lo just, i amb incertesa), mentre que els homes afectats per aquesta situació és del 29,8 %.

L'empobriment més intens de les dones és una injustícia multifactorial. La precarietat laboral és força important, però no determinant. La clau està en la desigualtat i la precarietat social que provoca el sistema patriarcal. La vaga feminista del propi 8 de març va de posar fi a aquestes precarietats i inseguretats, i que les dones s'apoderin per poder viure en una societat veritablement d'iguals.

Baltasar Porcel des del castell

Carles Cabrera
Escriptor

Al pròleg del primer volum de les obres completes de Porcel, Joaquim Molas sosté que l'autor sempre redactava les seves novel·les des d'una primera persona molt marcada. Rosa Cabré

em digué que estava convençuda que Porcel no compondria mai les seves memòries perquè ja es trobava tot inclòs dins les seves ficcions. Fins i tot, el seu enterrament: llegeix el final d'*Els escorpins*, em va dir, i veuràs que àdhuc això ho havia deixat preparat. Quan va morir, al Principat comandava el Tripartit. Diuen les males llengües que com que el PSC no en volia saber res d'ell –li pesava massa el seu passat convergent– se'n va haver de fer càrrec ERC i la capella ardent s'instal·là al Palau Moja. Hi ha una imatge, no sé si la retratà en Carles Domènech, de Jordi Pujol davant el cos de Porcel. Nadal Suau em comentà que semblaven Napoleó i Chateaubriand. M'agrada com treballa en Domènech. Quan la Conselleria va declarar Porcel com a Escriptor de l'Any, li encarregaren fotografiar Porcel en un *book* que va quedar magnífic. No feia gaire que havia aparegut la darrera novel·la: *Cada castell i totes les ombres*. A una de les instantànies que més m'agraden, es veia Porcel amb les mans com damunt uns merlets al terrat d'un edifici que pareixia un castell, que figurava que governàs com si allò fossin els seus dominis. Així era en Baltasar; n'hi ha que venen per participar, però ell havia jugat per guanyar.

Som sa presó

L'urbanisme de la nostra ciutat s'ha anat

consolidant al llarg de més de 2.000 anys d'història fins a arribar al que coneixem avui, en un procés complex en què han intervingut la gent, els carrers i espais públics, els edificis i les activitats i interaccions que s'han produït entre ells i que han anat canviant amb els anys. La ciutat és on es desenvolupa la vida material, sentimental i espiritual en totes les seves manifestacions, individuals i col·lectives. Tots els edificis que han intervingut en aquest conjunt de processos en formen part, ja siguin patrimoni major o de caràcter més anònim o quotidià. Perquè som història i històries.

Així, entenem l'antiga presó de la carretera de Sóller no com un solar, sinó com un espai d'oportunitats. En comptes de la tàbula rasa, volem reivindicar la bellesa invisible dels edificis abandonats, la necessitat de repensar i reutilitzar els espais buits i les infraestructures en desús per aprofitar d'aquesta manera els recursos que ja tenim i que formen part de la nostra identitat i de la nostra memòria històrica, visual i afectiva, i actuar així de forma molt més sostenible i respectuosa.

Des del punt de vista urbanístic, l'antiga presó també té un gran potencial, com a ròtula a mig camí entre el centre històric i la Universitat, situada en una barriada, Cas Capiscó, amb gran necessitat d'equipaments i d'un focus que el cohesioni com a barri.

La presó no és incompatible amb l'ús d'habitatge. Com a arquitectes i com a joves sabem de la importància

«Altres presons s'han reconvertit en espais culturals: Segòvia, Lleida, Mataró o la Model de Barcelona»

de l'habitatge digne, assequible i accessible. És una necessitat imperiosa que nosaltres mateixos tenim.

Però això no resta que es puguin dur a terme nous projectes creatius en espais públics. És més, són necessaris tots dos, es complementen i s'entrellacen. Hi aporten valor i, a més, la presó està a menys de 100 metres del que serà la nova barriada que en pocs anys veurem a l'antic quarter de Son Busquets. Allà hi ha prevista la construcció de més de 800 habitatges, que suposaran uns 2.500 veïnats nous. Per cert, esperem que també allà s'oblidi l'antiga idea d'arrasar amb tot i se sàpiguen respectar els elements característics de les edificacions de les casernes que conformen els rastres de la nostra història més recent, que s'han de poder incorporar i compatibilitzar amb el projecte d'urbanització.

Així, donant una segona vida i una segona oportunitat a la presó, en aquest emplaçament, ben comunicat, entre la Via de Cintura i la carretera de Sóller, també amb transport públic i carril bici, podria esdevenir no només un equipament de barri i de ciutat sinó de tota l'illa, i d'aquesta manera es fomentaria la descentralització de les activitats culturals i es donarien noves oportunitats als barris més enllà del centre històric.

I és que a Palma hi ha molt de talent, inquietuds i creativitat, però també molts d'espais buits i col·lectius sense espais que conformen una col·lisió de gent amb idees i amb potencial de canvi. El suport del nou espai guanyat pot donar peu a la creació de coneixement, eines, connexions i recursos a les entitats i crear així un major impacte a la ciutat.

Tallers, mercats, *coworking*, assessoria, cantina, locals d'assaig i gravació, espais coberts, fires de mostres, exposicions, concerts, allotjament per a joves, gimnàs, cafè, debat, espais de reunió d'exposicions, conferències... són algunes de les propostes que s'hi podrien dur a terme.

Ja ho han fet en altres indrets de l'Estat espanyol, com al centre de creació a l'antiga presó provincial de Segòvia, el projecte cultural a la presó de Lleida, l'espai de creació artística a la de Mataró o a la Model de Barcelona. I encara que no siguin centres penitenciaris, trobam grans actuacions de reconversió d'espais en desús ben interessants com el Mataro de Madrid o el projecte autogestionat a un antic recinte fabril a Can Batlló, al popular barri de Sants de Barcelona.

I aquí, a Palma, tenim un edifici amb una estructura que es troba en bon estat de conservació. Són 11.791 m² en total buits i ara tenim l'oportunitat històrica i única d'alliberar-los i omplir-los amb innovació social, cultural i creativa. La presó és un edifici realment molt gran, com no n'hi hauria d'altre en tota Ciutat, amb espais generosos i de gra petit, cosa que permetria una gran versatilitat i flexibilitat a l'hora de concebre molts d'usos i espais compartits diferents i canviants.

I a Palma hi ha un dèficit real de punts de trobada social i de treball per a diferents col·lectius; en aquest sentit, l'antic edifici de la presó convidaria a ser un perfecte ecosistema cultural i social autogestionat on s'hi treballàs des de la transversalitat fent així ampliar i expandir l'impacte social i cultural. No ho deixem passar.